

Straatsburg
20-24 april 2018

Migratie naar en binnen Europa vanuit het perspectief van vrouwen

Netwerk Katholieke Vrouwen
juli 2018

Migratie naar en binnen Europa vanuit het perspectief van vrouwen

Studiedagen Andante – Europese Alliantie katholieke vrouwenorganisaties –
Straatsburg 20–24 april 2018

Programma

Vrijdag 20 april

Aankomst, registratie, welkom

Zaterdag 21 april

Ontmoeting met Mgr Paolo Rudelli, speciaal gezant en permanent waarnemer van de Heilige
Stoel bij de Raad van Europa

Lezing Theresia Wintergerst, sociaalwetenschapper aan de Hogeschool voor Toegepaste
Wetenschap in Würzburg-Schweinfurt,

Lezing Theresa Grabinger, medewerker Roemenië en Moldavië bij Renovabis (Duitse kerkelijke
hulporganisatie, speciaal gericht op Midden- en Oost-Europa)..

Project in Straatsburg, marktplaats

Avondeten bij het solidariteitsrestaurant *7 Pains* (zeven broden)

Bezoek aan de tentoonstelling *Les lieux du temps zéro*

Zondag 22 april

Lezing Sybille Bader, vertegenwoordigster Andante bij de Raad van Europa

Lezing Regina Polak, praktisch theoloog aan de Universiteit van Wenen

Lezing Anna Rurka, voorzitter Conferentie van INGO's bij de Raad van Europa

Lezing Anne Nègre, vice-voorzitter *gender equality*, Conferentie van INGO's – Raad van
Europa

Culturele avond

Maandag 23 april

Rondleiding met gids door het *Palais de l'Europe*

Ontmoeting met Michelle Lafferty, medewerker van Tomáš Boček, speciale vertegenwoordiger
van de Secretaris-Generaal voor migratie en vluchtelingen

Ontmoeting met parlementariërs

Afscheidsviering

Dinsdag 24 april

Vertrek

'Een vrijheid die niet voor iedereen geldt, is geen vrijheid maar een privilege'
(Theresia Wintergerst)

Mensenrechten zijn belangrijk bij migratie, het onderwerp van de studiedagen van Andante, Europese Alliantie van katholieke vrouwenorganisaties. Mensenrechten zijn ook belangrijk voor de Raad van Europa. Andante heeft de participatory status bij de Raad van Europa en is daarmee lid van de Conferentie van Internationale Niet-Gouvernementele Organisaties (INGO's), een van de 'zuilen' van de Raad van Europa..

Door deze dagen te houden in Straatsburg, in het Centre St Thomas, kregen de deelnemers kans om kennis te maken met een aantal deskundigen op het gebied van gender en migratie die aan de Raad van Europa verbonden zijn.

Ergens anders thuis zijn

20 april 2018

Mary McHugh, voorzitter van Andante, opende de studiedagen met een warm woord van welkom aan de ruim vijftig deelnemers uit twaalf landen. Bij de inleiding op het thema werd ons de vraag gesteld: wat nemen we mee als we moeten vluchten? Belangrijk voor iedereen zijn paspoort of telefoon. Eén deelnemer gaf aan dat zij een bijbel zou meenemen.

Daarna kregen wij verschillende kleuren papier om bootjes van te vouwen.

Vervolgens moest ons scheepje in een grotere boot worden geplaatst. Die bootjes stonden symbool voor alle kleine boten volgeladen met mensen, mensen uit andere landen op zoek naar een toekomst in Europa. Dat symbool liet ons meeleven met mensen die alles hebben achtergelaten om in een veilig land te kunnen komen. We eindigden met een gebed voor de vluchtelingen.

21 april 2018

De volgende dag kwam Mgr. Paolo Rudelli, speciaal gezant en permanent waarnemer van de Heilige Stoel bij de Raad van Europa. Hij vertelde dat de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa (niet te verwarren met de Europese Unie) vier keer per jaar bijeenkomt en bestaat uit de vertegenwoordigers van 47 landen. De Assemblee bespreekt zaken met betrekking tot democratie, rechtsstaat en mensenrechten. Ieder mens

heeft recht op een dak boven het hoofd, eten, medische zorg en onderwijs. Hij benadrukte ook de oproep van paus

Franciscus, dat wij als christenen alle vluchtelingen moeten helpen.

Belangrijke thema's voor het Vaticaan bij de Raad van Europa zijn: cultuur en recht, het gezin, recht op leven, godsdienstvrijheid, sociale wetgeving en transparantie.

Aansluitend presenteerden de bij Andante aangesloten vrouwenorganisaties hun werk, met name hun inzet voor migranten en vluchtelingen.

In Nederland proberen vrouwen eraan bij te dragen dat migranten- en vluchtelingenvrouwen zich thuis kunnen voelen in hun nieuwe land. Zij leren vrouwen voor zichzelf op te komen en zich te ontwikkelen waardoor ze niet thuis hoeven te zitten.

Belangrijk is dat wij open staan voor andere culturen. Ieder mens is geroepen om een ander mens te helpen, zodat we ons ook in een vreemd land thuis kunnen voelen. De taal van het gekozen veilige land leren is een noodzaak. Veel sprekers benadrukten hoe belangrijk het is dat vrouwen zich gelukkig voelen in een nieuwe cultuur, en wat daarvoor geschikte wegen zijn.

Marleen Peters over Nederland

De dagen waren perfect voorbereid en georganiseerd. Elk lid van het Andantebestuur heeft veel talenten en capaciteiten. Alle vrouwen die aan de studiedagen meedoen, zijn ook heel actief en weten precies wat ze gaan doen. Dus de sfeer was heel perfect en warm. Van begin tot eind kon ik goed kennismaken met de andere deelnemers.

Ik ben dankbaar dat ik mee kon gaan en vond het interessant de Raad van Europa van zo dichtbij te zien. Ze hebben een mooie film over hun activiteiten. Ook heb ik genoten van de recreatie-avond en de culturele avond. Ik heb van de anderen nieuwe ideeën en nieuwe perspectieven kunnen leren. Niet alle presentaties waren even goed maar zo is het leven. Iedereen is uniek, en talenten zijn verschillend verdeeld. Dat we Pieter Omtzigt konden ontmoeten, was heel bijzonder.

Hartelijk dank,

Zr. Elvira Telik SSpS

Migranten / mensen en hun rollen en posities

Sociaalwetenschapper Theresia Wintergerst verbond (vrije en gedwongen) migratie met identiteit. Mensen nemen verschillende rollen en posities in: moeder en lerares, muzikante en vriendin. Ook binnen een positie kan een moeder bijvoorbeeld willen dat haar kinderen het goed doen op school, en tegelijk haar eigen traditie willen doorgeven. We voelen ons thuis wanneer die verschillende identiteiten erkend worden, juridisch maar ook vanuit solidariteit en liefde.

Ontmoeting en communicatie zijn belangrijk, maar communicatie over waarden is moeilijk. Het helpt om de verhalen achter de waarden te horen, het eens te zijn over wat we niet willen. Vrouwen kunnen solidair zijn met vrouwelijke migranten, niet omdat zij zwak zijn, maar vanwege hun kwetsbare positie. Bovendien hebben katholieke vrouwen ervaring met een weg vinden tussen traditie en moderniteit.

Migratie, werk en kinderen

Theresa Grabinger gaf in haar lezing ‘Blijven of vertrekken? Migratie in de spiegel van het projectwerk van Renovabis, aan de hand van voorbeelden uit Roemenië en Moldavië’ aan dat vrouwen andere redenen hebben dan mannen om hun land te verlaten (push-factoren) en ergens anders werk te zoeken (pull-factoren), ze werken op andere terreinen (schoonmaakbranche en zorg) en hebben te maken met andere verwachtingen. Door migratie blijven in een land soms alleen de ouderen en de kinderen (eurowezen) achter. Ondanks leegloop van arbeidskrachten kan een land soms toch profiteren van migratie. Maar er moet nagedacht worden over andere arbeidsomstandigheden, bijvoorbeeld een langer verlof, zodat migranten hun kinderen eens zien.

Joanne Seldenrath

Opvang en integratie in Straatsburg

Arletta Michalska-Thomas komt uit Polen en heeft daar theologie gestudeerd. Nu is ze binnen het bisdom Straatsburg de verantwoordelijke van de Pastorale Dienst voor Migranten. Zij presenteerde de aanpak van deze dienst en legde de verschillende aandachtspunten uit die noodzakelijk zijn voor een goede integratie van migranten en vluchtelingen:

- * ontmoeten en ontvangen met als doel zich bewust te zijn van een wederzijdse verrijking;
- * de dialoog aangaan op interreligieus en intercultureel vlak;
- * zorgen dat ieders mensenrechten worden gerespecteerd;
- * parochies, diensten, gemeenschappen en verenigingen binnen de kerk betrekken bij de opvang.

Ze vertelde de deelnemers aan de studieconferentie over een fototentoonstelling in het *Maison Diocésaine Saint-Pierre* (bisdomhuis) die ze zou laten zien na het diner in het solidariteitsrestaurant *Les 7 Pains*. De bijdragen van zijn gasten helpen een deel van de kosten te dekken van het sociale restaurant in hetzelfde pand. Hier krijgen ongeveer driehonderd vluchtelingen en migranten, maar ook alleenstaande ouders of mensen met schulden, dagelijks een maaltijd. *Les 7 Pains* is een initiatief van Caritas Elzas.

De tentoonstelling, ‘*Les lieux du temps zéro*’, gemaakt door de Syrische fotograaf Assem Hamsho, ging over de vluchtelingenkampen in Libanon en dan met name over hoe kinderen daar probeerden te spelen en te leren. Arletta gaf uitleg in het Frans en ze had de heer Houssamy uit Syrië, die jarenlang in Engeland had gewerkt, uitgenodigd voor de Engelse toelichting. Vakkundig en betrokken gaf hij de rondleiding.

Annie Beunen

Arletta Thomas

Identiteit en migratie

22 april 2018

Sybille Bader is onze vrouw bij de Raad van Europa, bij de Conferentie van INGO's. Zij legt uit wat zij doet en welke mogelijkheden dit geeft voor de Andante-organisaties.

Als vertegenwoordigster van Andante neemt zij deel aan werkgroepen van de drie commissies van de Conferentie (Mensenrechten – Democratie, sociale samenhang & mondiale problemen – Onderwijs & cultuur). Zij kan daar andere vrouwen van Andante introduceren en verwelkomt input voor haar werk. Ook voor de landenbezoeken die de Conferentie organiseert, kunnen lidorganisaties van Andante een gesprek aanvragen of hun eigen verslag geven over de situatie in hun land.

Angst afleren

In haar lezing 'Het utopisch potentieel van migratie: grenservaringen, dromen en verlangens' begint Regina Polak bij angst. Angst speelt een grote rol als het gaat over migratie, soms terecht. Maar ook het onbekende roept angst op. Wie bang is, luistert niet naar argumenten. Sociale diversiteit is echter niet per definitie bedreigend. We kunnen angst daarvoor afleren, door bang te zijn voor wat deze wereld werkelijk bedreigt, en door de wereld te zien vanuit het perspectief van de ander, van migranten.

Vanuit hun perspectief is angst vaak wel reëel omdat ze minder bescherming genieten. Hoe gaan zij om met angst? Humor, levenskunst, dromen ('volgend jaar in Jeruzalem') zijn hun strategieën om te overleven. Soms wordt mobiliteit de basis voor hun leven.

Het ethisch monotheïsme van joden- en christendom heeft alles met migratie te maken. In de lange geschiedenis als nomaden, vluchtelingen, ballingen en apostelen krijgt de loyaliteit aan de ene God betekenis, de god die met ons meereist door het leven. Tegelijk is er het verlangen naar en het werk aan een rechtvaardige maatschappij.

Christelijke identiteit heeft zo met beweging te maken en niet met handhaving van zichzelf. In de spiegel van migranten en vluchtelingen ontdekken we iets over onze eigen identiteit.

Een unieke rol

Migratie is voor de Raad een nieuw thema, zegt Anna Rurka. Tomáš Boček, aangesteld als speciale vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal voor migratie en vluchtelingen, begon met de situatie van kinderen. Gehoopt werd dat 'kinderen in detentie' als onacceptabel werd veroordeeld. Helaas is dat niet gelukt.

De rol van de ngo's bij de Raad van Europa is uniek. Bij de landenbezoeken hoort de conferentie graag of ngo's geraadpleegd worden bij de besluitvorming van een land.

Joanne Seldenrath

Onwaardig traject

Na de pauze behandelde Anne Nègre de essentie van deze studieconferentie: het perspectief van vrouwen! Ze beschreef het onwaardige traject dat vrouwen vaak moeten afleggen. Ze zijn gevlucht omdat zij in het land van herkomst slachtoffer van geweld zijn en binnen de kampen wacht hun weer hetzelfde lot van geweld. Er is duidelijk meer bescherming nodig voor gevluchte vrouwen en asielzoeksters. Anne Nègre verklaarde: 'Het kost minder geld om te investeren in opleiding, dan de gevolgen van geweld tegen vrouwen op te lossen!' Dit teleurstellende perspectief is niet hoopvol.

Uitgebreid lichtte de spreker de belangrijke Conventie van Istanbul (11 mei 2005) toe. Deze conventie is een veelomvattend verdrag. Het bevat gedetailleerd omschreven verplichtingen om geweld tegen vrouwen te voorkomen en te bestrijden. Zo wordt in het verdrag

benadrukt dat een gendersensitieve aanpak van geweld tegen vrouwen nodig is om geweld effectief te voorkomen en te verhelpen, bijvoorbeeld bij de aanpak van huiselijk geweld.

Voorlichting en bewustwording zijn belangrijk om geweld tegen vrouwen te

voorkomen. Staten moeten ook maatregelen nemen om discriminatie van vrouwen uit te bannen en de eigen kracht van vrouwen te bevorderen. Daarnaast moeten maatregelen ook mannen en jongens stimuleren om actief bij te dragen aan het voorkomen van geweld tegen vrouwen. Het verdrag besteedt veel aandacht aan de maatregelen die nodig zijn voor de opvang en bescherming van slachtoffers.

Het omvat dus een breed spectrum aan maatregelen en de Conventie is wettelijk bindend. Dat maakt het een zeer effectief instrument om de problematiek te

Anne Nègre noemt de mogelijkheden van de Conventie van Istanbul: artikel 59 en 60 vragen om een autonome verblijfsvergunning voor vrouwen en een onafhankelijke procedure. Een benadering gebaseerd op gender let op de verschillen die door gender veroorzaakt worden: inkomen, zorg en 'sociaal geaccepteerd gedrag'.

bestrijden. Maar daarvoor moet een land het document wel ratificeren (bekrachtigen). Pas op 18 november 2015 heeft Nederland het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld geratificeerd. Er is, volgens Anne Nègre, een belangrijke rol weggelegd voor ngo's en het maatschappelijk middenveld om de werking van deze conventie in de praktijk kritisch te volgen.

Vlnr Anne Nègre, Sybille Bader, Anna Rurka en Mary McHugh (voorzitter Andante)

Maar op de vraag 'hoe kunnen wij ervoor zorgen dat al tijdens de opvoeding van jongens respect jegens meisjes en vrouwen wordt afgedwongen?' bleef ook Anne Nègre een praktisch antwoord schuldig.

Marleen Peters

Integratie

23 april

De laatste dag bezoeken we het ‘paleis’ van de Raad van Europa zelf en krijgen we uitleg over de geschiedenis en uitdagingen van de Raad van een van de gidsen, Herr Müller. Zijn mensenrechten universeel – hebben vrouwen en mannen uit een ander land dezelfde rechten als de burgers van het eigen land?

Herr Müller signaleert dat sommige landen ‘traditionele waarden’ willen bewaren – aandacht voor gender zou gezinnen verwoesten en transgender promoten – maar wel corruptie toestaan.

In het Palais de l'Europe

Het doel van het bureau van Tomáš Boček, vertelt stafmedewerker Michelle Lafferty, is om te informeren en overlappings te voorkomen. Specifiek voor de Raad van Europa is de aandacht voor mensenrechten. Het werk van de medewerkers bestaat uit bezoek aan vluchtelingenkampen en andere ‘frontlinies’, ontmoeting met ngo’s en gesprek met autoriteiten. In sommige situaties verwijzen ze door naar andere organen van de Raad die meer kunnen doen of zeggen. Ze zijn wat sneller dan de commissies van de lidstaten en ze hebben meer geloofwaardigheid – overheid, politici maar ook ngo’s hebben een eigen agenda.

Hun aanbevelingen gaan over humanitaire corridors en gezinshereniging. Nu de migratiestroom afneemt, spitsen ze hun werk meer toe op integratie en bekendmaking van *good practices*.

Veel lezingen maakten duidelijk hoe belangrijk de rol is van ngo’s als Andante. Ngo’s weten meestal meer van de risico’s van een bepaald beleid dan overheden, kunnen protesteren en zijn vaak de eerste die opvang verzorgen of andere activiteiten ondernemen waarbij mensen elkaar ontmoeten. Via de Raad van Europa kunnen ze invloed uitoefenen en informatie en deskundigheid delen.

Joanne Seldenrath

Nederlandse parlementariërs...

Sybille Bader had al in januari de secretariaten van de verschillende landen benaderd voor een gesprek tussen de parlementaire vertegenwoordigers en de deelnemers aan de studiedagen. Het Nederlandse secretariaat kon toen nog niet aangeven wie er beschikbaar zou zijn. Op weg naar de afspraak kwamen de Nederlandse deelnemers Petra Stienen tegen die van niets wist. Op het kantoor kreeg Sybille te horen dat de agenda's van alle parlementariërs bezet waren. Als alternatief konden we het debat van de vergadering bijwonen. Vanaf de tribune hoorden en zagen we Nederlandse parlementariërs het woord voeren. Een van hen was Pieter Omtzigt.

Marleen Peters mailde hem en dat leidde tot de volgende emailuitwisseling:

Marleen PetersVanderHeyden aan P,Omtzigt

23 apr.

Pieter,

Als afgevaardigde van de Unie Katholieke Vrouwenbeweging neem ik deel aan een Europese Conferentie van Andante in Straatsburg.

Deze 4daagse conferentie had als thema "Migratie vanuit vrouwen perspectief" Na vele interessante sprekers zijn we nu bij de RvE. De vrouwen van de andere 13 deelnemende landen hebben nu overleg met hun afgevaardigden. Alleen onze Nederlandse parlementariërs hebben voor ons geen tijd, ondanks dat dit al maanden vooraf werd gevraagd.

We zitten nu op de tribune en volgen de debatten. Ik zie hoe hard je nu werkt. Maar jammer een gemiste kans om geen wederzijdse kennis te hebben gemaakt.

Hartelijke groet,

Marleen Peters

(en de 4 andere Nlse deelnemers)

P.Omtzigt aan mij

Waar zitten jullie nu? Dan kom ik even langs

Pieter Omtzigt

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Tribune F. Heb wit bloesje aan. Geen rode roos als herkenning 😊

25 april

Dag,

Terug thuis wil ik je nogmaals hartelijk danken voor je spontane reactie afgelopen maandag.

Nadat we zo ontgoocheld waren dat wij (ondanks belofte vanuit secretariaat) onze Nederlandse politieke vertegenwoordigers bij de Raad van Europa niet konden spreken, werd die ontgoocheling prachtig omgebogen naar grote voldoening.

Misschien waren we zo verbouwereerd van jouw actie, dat ons overleg -van onze kant- chaotisch verliep. Vooraf hadden we een duidelijk plan de campagne....

8 •

Graag zullen we ons verslag van de Andante conferentie/studiedagen over *Migratie vanuit Vrouwenperspectief* tzt toesturen. Alvast hierbij de link naar onze website www.andante-europa.net .

Internet heeft geen geheimen: met een vrouw en vier dochters weten we zeker dat onze man in Straatsburg, Pieter Omtzigt, vrouwenbelangen ter harte neemt.

Ik wens je nog vruchtbare, maar vooral strijdbare dagen toe. Maar dat is aan een "pitbull" wel toevertrouwd!

Hartelijke groet vanuit Helvoirt.
Marleen Peters

Vlnr Elvira Telik, Marleen Peters, Pieter Omtzigt, Joanne Seldenrath

---

Statement

Migratie binnen en naar Europa vanuit het perspectief van vrouwen

Andante Studiedagen in Straatsburg, 20–24 april 2018

De huidige migratiecrisis heeft ongekend grote vormen aangenomen. Duizenden mensen hebben geen ander alternatief dan de oorlog, armoede en verwoesting te ontvluchten die hun land overheerst hebben. Een groot aantal van hen zijn vrouwen, vaak alleen met kinderen. Ons gemeenschappelijk christelijk erfgoed van gedeelde waarden stelt solidariteit en gastvrijheid, waar de huidige migratiecrisis duidelijk om vraagt, voorop. Lidorganisaties van Andante willen compassie, begrip en inclusiviteit bevorderen als uitdaging aan angst en haat. Met name de noden van alle vrouwen die getroffen worden door de huidige en voortdurende crises, gaan Andante ter harte.

Daarom wijzen we op enkele belangrijke punten binnen het grote thema van migratie.

* Andante (Europese Alliantie van katholieke vrouwenorganisaties) is ervan overtuigd dat iedereen het recht heeft zich met verschillende groepen te identificeren.

* In de landen van de Andante-lidorganisaties willen we een discussie op gang brengen: wie mag bij 'ons' horen? Dit zal leiden tot reflectie op onze waarden van openheid, gastvrijheid en mensenrechten.

* Migratie is verbonden met de angst voor het onbekende. We erkennen dat de ontwikkelingen bij mensen in de doellanden angst oproepen. Migranten ervaren zelfs meer angst. Maar angst kan 'afgeleerd' worden. We vragen aandacht voor de noodzaak om elkaar te ontmoeten op alle niveaus van de samenleving. Als christenen kunnen we leren van onze Bijbelse en religieuze geschiedenis van migratie.

* Andante signaleert een gevaarlijke ontwikkeling: de maatschappij begint groepen mensen te etiketteren als overbodig. Dit is bedreigend voor veel mensen, inclusief migranten. Als katholieke vrouwenorganisatie motiveren we onze lidorganisaties om de unieke waarde van elk mens te benadrukken.

* We noemen hier met instemming het document van het Vaticaan, *Erga migrantes caritas christi*, en moedigen onze leden aan dit te lezen en ernaar te handelen!

* Andante heeft *participatory status* als een internationale ngo bij de Raad van Europa en is lid van de Conferentie van INGO's bij deze Raad. We zijn vast van plan om netwerken als de Raad van Europa te gebruiken om ons doel met betrekking tot het thema van migratie te bereiken.

* Andante bepleit bij de verschillende landen die lid zijn van de Raad van Europa om de rechten van vrouwelijke migranten te respecteren, zoals geformuleerd in de Conventie van Istanboel.

* Andante roept op aandacht te besteden aan de specifieke behoeften van vrouwelijke migranten en vluchtelingen gedurende hun asielprocedure en met betrekking tot hun arbeidsomstandigheden. Een mogelijkheid om gezinsleven te beschermen en verlies van deskundigheid te voorkomen is om migranten (m/v) een langer verlof toe te staan om hun kinderen thuis te zien en hun land te helpen.

Statement van het Coördinerend Comité van Andante, Straatsburg, 24 april 2018

Zie ook het Andante statement van [17 april 2016](#)

Secretariaat van Andante: secretariat@andante-europa.net
www.andante-europa.net

Kyriegebed in de slotviering

*Als het land waar je woont
het land wordt dat je verlaat
wie wint daarbij
en wat is de winst?*

*Als de zee met de open hemel daarboven
een grens wordt met steeds meer beveiliging
wie beveiligt de mensen?*

*Als de steden met zo veel verschillende mensen
plaatsen worden vol eenzaamheid
wie willen we kennen
- en wie niet?*

De ruimte in Centre St Thomas waar Andante haar studiedagen hield, kreeg een andere naam: zaal der zusterschap